

NUORISOJENGI, SALASSAPITO JA MONIAMMATILLINEN YHTEISTYÖ

Talentian ammattieettinen lautakunta käsitteli kokouksessaan jäsenen esittämää kysymystä, joka koskettti lastensuojelun avohuollon sosiaalityön oikeutta kieltäytyä yhteistyöstä poliisin kanssa sillä perusteella, että nuoren henkilöllisyys, asiakkuus ja salassa pidettävät asiakastiedot välittyisivät poliisille. Työntekijän viranomaisverkoston yhteistyökumppanit olettivat, että kyseinen nuori kuuluu rikolliseen nuorisojengiin, jonka aiheuttamat ongelmat vaatisivat moniammatillista yhteistyötä.

Lautakunta linjasi, että lastensuojelun sosiaalityössä on oltava käytettävissään myös yhteisösosiaalityön välineitä. Lastensuojelutyön näkökulmasta yhteisöllisen ongelman ratkaisuun voivat osallistua sosiaalityöntekijät ja sosionomit (sosiaaliohjaajat) paljastamatta yksittäisen nuoren salassa pidettävää tietoa tai henkilöllisyyttä.

Tilanteet vaativat ammatillista harkintaa koska kentällä on usein eriäviä näkemyksiä työntekijöiden ja viranomaisten kesken siitä, kuka yksittäinen nuori kuuluu jengiin ja täyttääkö epäsosiaalinen ryhmäytyminen jengin tunnusmerkistön. Kieltäytyminen yhteisötason lapsia ja nuoria koskevan ongelman ratkaisusta ei ole kuitenkaan sosiaalityön näkökulmasta ammattieettisesti perusteltua.

Ehdotonta vaitiolovelvollisuutta ja salassapitoa on tarkasteltava tapauskohtaisesti erikseen. Salassa pidettävien tietojen luovuttamisen ei riitä pelkkä rikosepäily. Tietojen luovuttamista edellytetään jos kyseessä on vakava rikos. Asiakslain 14 § mukaan tiedot sosiaalihuollon asiakkaasta ovat salassa pidettäviä, eikä niitä voi luovuttaa sivulliselle henkilölle tai viranomaiselle, jolla ei ole lakiin perustuvaa oikeutta salassa pidettävän tiedon saantiin. Asiakslain 17 § ja 18 § perusteella tietoja voidaan antaa ilman asiakkaan suostumusta, mikäli kyseessä on asiakkaan hoidon ja huollon tarpeen arviointi tai välttämättömän avun järjestäminen asiakkaalle. Tietoja voidaan antaa myös siinä tapauksessa, ettei asiakkaalla itsellään ole kykyä ja edellytyksiä arvioida asian merkitystä tai lapsen etu sitä vaatii. Vaitiolovelvollisuus ja salassapito asiakkaan oikeutena ovat ristiriidassa asiakslain tietojen luovuttamisveloitteen kanssa. Tällöin avohuollon sosiaalityössä on käytettävä tapauskohtaista ammattieettistä pohdintaa, kumpi linjaus tulee sovellettavaksi: pelkkä yhteisötason jengiongelman ratkaisuun osallistuminen vai vaitiolovelvollisuuden toteuttamatta jättäminen sillä perusteella, että se on asiakkaan edun mukaista ja hän saa tarvitsemansa hoidon, huollon ja avun.

Talentian ammattieettinen lautakunta

psta Alpo Heikkinen